

Bosansko-brdski (planinski) konj - 2. del

Ergela Borike

Odkar imamo pri nas ergelo – kobilarno bosanskih konj, zanimanje zanje narašča in ta mali konj z velikim srcem spet pridobiva priljubljenost ne samo v južnih republikah nekdanje Jugoslavije, ampak tudi v Sloveniji. Da je njegova zgodovina žlahtna in bogata, vam bomo dokazali v naslednjih vrsticah, kjer predstavljamo zgodovino tega konja.

Načrtovana in strokovno zasnovana vzreja se je začela s prihodom avstroogrske monarhije. Osnovanje ergele arabskega konja je bilo pomembno, ker so arabske žrebce uporabljali za oplemenjevanje bosanskega konja, ki je bil v zaključni fazi formiranja. Po krajšem času, ko se je pokazalo, da je bosanski konj dobil zelene karakteristike, je bila leta 1908 ustanovljena ergela domačih planinskih konj. V ta namen so od kmetov kupili sedem planinskih kobil zelo dobrih karakteristik ter dva polkrvna žrebca, saj je domačih žrebcev primanjkovalo.

Ergelska reja v vzponu

Prvi domači plemenski žrebec Vezir se omenja leta 1912, kupljen je bil na Kupresu. Vse od osnovanja ergele bosanskih planinskih konj pa do začetka prve svetovne vojne je bila ergelska reja in reja pri individualnih rejcih v stalnem vzponu. Pasma je po številu in kvaliteti vzrejnega materiala presegla vsa pričakovanja in s karakteristikami so bili zadovoljni tako domačini kakor tudi vladne institucije.

V tem času so se organizirale tudi konjeniške dirke v Sarajevu, Prijedoru, Gradačcu, Kupresu, Petrovcu, Nevesinju in Bijeljini, in to za konje, ožrebljene in vzrejene v Bosni. Poleg dirk so občasno organizirali tudi dirke na daljše razdalje za testiranje vzdržljivosti konj. Prva taka dirka je bila leta 1893 na relaciji Bihač - Sarajevo, na dolžini 288 km. Dosežen je bil rekord 30 ur, 26 minut in 30 sekund. Naslednja daljinska dirka je bila leta 1911 na zelo težavni relaciji Dubrovnik - Sarajevo, dolžine 283 km.

Leta 1912 in 1913 je bil uveden tekmovalni koledar

Ergela Gorski Kotar

Bosansko-brdski plemenski zrebec (pepinjerni pastuh) Miško I na paši.

»konkurenca v planinskem jahanju«, kjer je planinski konj moral dokazati svoje resnične sposobnosti.

V času prve svetovne vojne, ki je predstavljala težke čase tako za ljudi kot za konje, se je planinski konj ob skromni in nekvalitetni prehrani, z malo vode, pod vsemi mogočimi vremenskimi pogoji, po slabih in nikakršnih poteh, skoraj skozi neprehodne terene, izkazal kot konj, ki z neverjetno lahkoto izvršuje naloge svojih gospodarjev. Kljub vsem naštetim nejevoljam v težkih vojnih razmerah je ta konj konstantno zadržal svojo kondicijo in s tem pokazal svojo pravo vrednost in resnične zmožnosti, v katere so mnogi dvomili. Čvrstost in vzdržljivost planinskega konja v tej vojni sta mejila skoraj na čudež, zato so tudi zadržani Avstrijci izražali svoje občudovanje temu konju. Pomembnost mu je ves čas rasla, tako da se je borbena sposobnost posamezne enote merila s številom in kondicijo konj, ki jih je enota imela v sestavi. Vojna je pustila daljnosežne posledice na številčno stanje konj, saj je bila po vojni populacija manjša za približno 30 %.

Ergela Planido

Vzreja po prvi svetovni vojni

Za ergelo planinskih konj, ki je bila ustanovljena leta 1908, se po prvi svetovni vojni izgubi vsaka pisana sled. Ponovno je organizirana leta 1929 v Sarajevu s ciljem vzreje bosanskih planinskih konj v čisti krvi, v kateri se je že nahajalo dovolj arabske krvi.

V času druge svetovne vojne je planinski konj doživel podobno usodo kot v prvi svetovni vojni in ponovno odigral zelo pomembno vlogo.

V letu 1947 in 1948 je ergela preseljena na Borike, kjer se nahaja vse do danes. Po drugi svetovni vojni pa vse do leta 1990 je bosanski planinski konj imel pomembno vlogo v sestavi takratne jugoslovanske armade, zato je vojska sodelovala pri letnih pregledih in odkupovala precejšnje število

konj. Vzrejni cilj ergele Borike je bil težji tip planinskega konja, ki je bolj ustrezal potrebam armade, pa tudi kmetom za težja dela.

Sedanje stanje vzreje bosansko-planinskega konja

Že nekaj desetletij se v Bosni in Hercegovini konstantno zmanjšuje število planinskih konj, kar je tudi odraz splošnih premikov v svetu glede gospodarske uporabe konj. K temu je potrebno dodati še zadnjo vojno na prostoru BiH, kjer je poginilo veliko konj.

Po statističnih podatkih iz leta 2006 je bilo v BiH skupaj okoli 27. 000 konj vseh pasem, vendar je podatke potrebno jemati z veliko rezervo. Zadnja leta je padec števila konj še veliko večji, ocene so različne, vendar trenutno ocenjujejo, da je tam samo

nekaj tisoč konj, od tega je pasme planinski konj le nekaj sto živali, ostalo pa so križanci.

Danes so v organizirani rejji v Bosni in Hercegovini: ergela Borike - 22 kobil, planinsko dobro Nevesinje - 6 kobil; v Sloveniji ergela Planido - 10 kobil, na Hrvaškem ergela Gorski Kotar- 11 kobil in v Srbiji cca. 15 kobil, skupaj okoli 100 konj, zato je pasma ogrožena. Poleg tega je še nekaj individualnih rejcev v Nemčiji, kjer je bosanski planinski konj zelo cenjen, vendar pa rejci zanj nimajo značnega porekla.

O bosanskem planinskem konju lahko izveste več na spletni stani

www.bosanskikonj.si ali www.bosnianhorse.com

Anton Dolinšek in

Manca Mirnik

Foto: arhiv Antona Dolinška

Plemenski žrebec Barut